

vod, ali je kaka služba razpisana, oziroma naj se mu naznani, če bi bila razpisana. Obenem mu da tudi izpričevalo na vpogled. Šol. vod. odgovori, če bo, bo tudi pravočasno izvedel. Okoli 10. julija t. l. — od nikogar najet in poslan — se je šol. vod. iz lastnega nagiba informiral pri dotičnem tovarišu, ali bo njegova soproga še dalje poučevala. Tovariš odgovori, da bo še poučevala 2-3 leta. V teku razgovora omeni šol. vod., da je v bližini neke dekletke napravilo izpit iz ž. r. d. in mu pokaže izpričevalo. Iz trte izvito pa je, da bi ga šol. vod. prosil, naj njegova žena odstopi v prilog kake druge. Oba sta še posebej povdarila, zakaj se pripuste dekletu k izpitu, če ni služb, le da se naproti staršem nepotrebnosti stroški. Po tem razgovoru sta se oba prijazno razšla. — Zagotavlja pa se z vso resnobo in častjo, da šol. vod. o tem razgovoru ni črnil ne ene besede proti tej ali oni osebi, najmanj pa proti članom kr. šol. sveta. — Pri seji dne 30. julija je kr. š. sv. na predlog člana A. D. — brez glasovanja šol. vod. — sklenil prositi, viš. šol. svet naj razpiše službo učit. ž. r. d. šol. vod. sam je bil iznenaden in zahteval vzroke in pojasnila. Dobil jih je. Da bi bil šol. vod. s to prošnjo v kaki zvezi, je gola izmišljotina. Dokaz, da kr. šol. sv. ni videl o gornjem razgovoru s tovarišem, je ta, da so člani kr. šol. sv. pri seji dne 8. oktobra t. l. vprašali šol. vod., ali je res, da je bil pri učitelju-tovarišu prošil za službo. Naknadno je šol. vod. popolnoma nepričakovano pripovedovala, da je že stari kr. šol. svet nameraval prositi za razpis službe učit. ž. r. d., pa da je bila ravno šol. vod. zapreka in se ta namera prepusila novemu kr. š. svetu. Opomba: Prešli smo v isti zadevi tudi dopis od krajnega šolskega sveta iz Orlovski, ki potrjuje navedbe gornjega dopisa. Vendar ga ne moremo priobčiti, ker je predrag tisk in nam je predragocen prostor v listu, da bi ga na račun učiteljske splošnosti izrabljali za medsebojne preklarije. Izjavljamo, da je to zadnja beseda v tej zadevi od naše strani; tovarišema je na razpolago društveno razsodišče, ki lažje dožene stvar na čisto, če jima je laže na objektivni razsodbi. — Uredništvo.

Iz Jugoslavije.

— »Naprejem« glavni urednik. Uredništvu »Napreja« v Ljubljani je poslala O. Z. sledeči popravek: V 251. številki »Napreja« je objavljeno poročilo nekega predavanja v Mestnem domu. V tem poročilu se trdi, »da je neki odbornik »Učiteljskega društva« kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačevanju draginskih doklad poduradnikom.« V imenu O. Z. izjavljamo, da ta trditev ne odgovarja resnici. Zastopnik učiteljstva v O. Z. ni na nobeni seji govoril proti zahtevam poduradnikov; nasprotno, kadarkoli so bili stavljeni tozadevno kakšni predlogi in resolucije, je solidarno glasoval zanje z drugimi odborniki. Prosimo Vas, da to pojasnilo lojalno priobčite v Vašem cenjenem listu. — Za Osrednjo Zvezo javnih nameščencev in upokojencev. — V Ljubljani dne 16. novembra 1922. — Maks Lilger s. r. t. č. predsednik. Jože Bekš s. r. t. č. tajnik. — »Napreja« je imel drzno čelo, da je v eni svojih števil na podlagi neresničnih vesti kradel čast našemu zastopniku v »Osrednji Zvezi« javnih nameščencev. Osrednja Zveza je »Napreja« poslala nato gorenji popravek, a »Napreja« do danes — vsaj kolikor smo pregledali številke »Napreja« — ni prinesel popravka. Tako postopanje se nam ne zdi le ne-lojalno, ampak je tudi nepošteno. Tembolj je na obsodbe vredno to, ker »Napreja« namen ni bil le osebno zadeti našega zastopnika, temveč mu je bil namen smetiti ves učiteljski stan pred javnostjo.

— Okrajni učiteljski društvo. Okrajno učiteljsko društvo v Murski Soboti je sprejelo na svojem zborovanju dne 11. nov. t. l. resolucijo, priobčeno v današnji števil. »U. T.« med »društvenimi vestmi«. Vsa okr. učit. društva naprošamo tem potom, da se na svojih zborovanjih pridružijo naši resoluciji ter z nami zahtevajo uvedbo strogo iredentistične vzgoje v naše šole. Ena tretjina naših bratov ječi pod krutim jarmom suženjstva; njihova usoda je v naših rokah in v rokah nam izročene mladine. — Učit. društvo v Murski Soboti.

— Zavedne kolegije in kolegi. Gospodarsko zavednost učiteljstva izkazuje darila tovarišic in tovarišev za Učiteljski Dom in Učiteljski kovčik. Dosedaj je doposlanih 7% obveznic drž. posojil. Učiteljskemu konviktu do 3000 Din in Učit. Domu do 2000 Din. Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu Domu in Učiteljskemu konviktu tudi drugi!

— Prvi strokovni učitelj za slepe v Jugoslaviji. Dosedanji ravnatelj na zavodu za slepe v Ljubljani tov. Jos. Kobal napravil je usposobljenostni strokovni izpit za pouk slepih pred komisijo v Lincu. To je prvi izprašani strok. učitelj za slepe pri nas. — Čestitamo!

— Naročite si Radovanovičovo brošuro o unifikaciji in reformi šolstva. Opozarjamo na tozadevno današnjo oceno med književnostjo in oznanilih novih knjig in publikacij.

— Članom ljubljanskega učiteljskega društva! Prosim vse dolžnike nujno, da čimprej poravnajo zaostalo članarino za leto 1922. Dolga je pri društvu nad 4000

Din, prispevkov pa ni od nikoder. Med društveniki je 25 takih, ki še niso pare vplačali za tekoče leto! Vse te pozivljamo, da store 1. decembra svoje dolžnost — sicer pridem pri prvem zborovanju z imeni na dan! Prosim, da ne bo zamere! — P. Plesničar t. č. blaginjak.

— Tovariši, ki imate certifikate za polovčno vožnjo na državnih železnica, jih dajte žigosati samo pri nastopu, potovanja pri vrnitvi pa ne, ker bi s tem izgubili pravico do ene od treh voženj. Če bi se na dotični blaginjak branili dati polovčno karto brez žigosanja — kar se je že onetovano zgodilo — pritožite se na direkcijsko, oziroma na inšpektorat, priložite preveč plačano celo karto in dobili boste povrnjen dotični znesek. — k.

— Božični Cenik »Učiteljske tiskarne«. Današnji številki Učit. Tov. je priložen cenik Učiteljske tiskarne. Tovariše in tovarišice, ki same ne potrebujejo cenika prosimo, naj ga izroče strankam, katere se bi morda zanimale za vsebino in bi se odzvale z naročilom za Božič.

— Pred ljubljansko izpraševalno komisijo so napravili strokovni izpit za poučevanje gluho-nemcev g. prof. Ant. Križanič, gospa Vera Galbunova (oba iz Zagreba) in g. K. Puhar iz Ljubljane. Čestitamo!

— Umrla je 27. t. m. v Ljubljani po dolgi mučni bolezni učiteljica Minika Osana. Zadnje njeno službovanje je bilo v Predosljah pri Kranju. Bodí ji zemljica lahka!

† Šolski ravnatelj Matko Bartel. (Postavljeni govor predsednika Belokranjskega učiteljskega društva K. Barleta). Tužni spremljevalci! Ob grobu predragega, predobrega očeta, millega prijatelja, zvestega tovariša, izbornega šolnika in velikega dobrotnika širne semiške občine stojimo. Nenadoma ga je iztrgala usoda iz naše srede! — Pokojnik Matjaž Bartel se je rodil 1. 1849. v Mirni Peči. Studiral je v Novem mestu in Ljubljani. V šoli je bil med prvimi, zato so mu bila vrata široko odprta v svet, a izbral si je najtežji, a najlepši stan — učiteljski. — Kot mladenič je prisel v solunski Semič, med te lepe vinske gorice. Tu je zastavil svoj plug, tu sejal, tu počel tudi žeti. V sredi bogate žetve pa ga je odpoklical Gospod. — V Semiču si je ustanovil svoj novi dom. Komu ni znano vzorno rodniško življenje mirne Barteljeve družine. Pokojniku je bilo po trdem delu v šoli razvedrilo živeti v krogu ljubljene soproge, nadebudnih otročičev. Ko je usoda razdrla to srečo in odpoklicala pokojnikovega najstarejšega sina, ki je bil ravno pred svršetkom študij, in takoj za njim ljubljeno soprogo, je združil vso ljubezen, vso skrb na ostala otroke. Gospodična Minika, gospod župnik, umem Vajine solze, a tolaži Vaju naj misel, da je odšel Vajin dobiro očka tja, kjer biva ta njegova dva ljubljena! — Kakor je bil pokojnik skrben, dober oče, tako je bil tudi vrl, zvest prijatelj in tovariš. Mnogo let je bil naš voditelj, naš zagovornik v okrajnem šolskem svetu. Težka, težka je njegova izguba tudi za nas! — In ti mnogobrojna, turobna množica! Ali je kdaj med vami, ki ga ne bi bila nešteto krat obdarila pokojnikova radodarna roka? Ko ste bili vi še šolarčki, kako dragocene nauke ste sprejemali od pokojnika. In, ko ste zapustili šolo, vas blagopokojnik tudi ni pozabil: zbiral je dekleta in fantje in dajal nauke in navzete za nadaljnje življenje. In ko ste dorasli v moše in žene, ali vas je pokojnik zapustil? H komu drugemu ste se ob vsakej potrebi zatekli, kakor k dobremu Matičku, kakor ste pokojnika v hvalačni ljubljani nazivali. — Kakor je pokojnik skrbel za vsakega posameznika izmed vas, tako lepo je skrbel tudi za občo blaginjo vaše občine. Mnogo let je vodil vaš občinski odbor. Njemu dolgujete, da teče mimo vaše vasiče železnica, da pijete zdravo, pitno vodo. On vas je učil varčevati in vam ustanovil požarno brambo. On vas je učil cepiti in vzgajati ameriške trte, njegova pesem se razlega iz vaših lepih zidanic. Mnogo, mnogo dolgujete pokojniku! — Znano mi je, da ste mu hvaležni, da ste ga v znak hvalečnosti imenovali častnim občanom, da ste mu poklonili srebrni latorjev venec, a vse to ni bila njegova želja, vse to je malenkost za njegovo dobroto. — Semičarji, pokojniku se bodele najhvaležnejše izkazali, ako bodele živeli po njegovih naukih in ga ohranili v trajnem spominu. Slava Matku Bartelju!

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl Unifikacija i reforma osnovne nastave, osobitim ozirom na izobrazbo učiteljstva. Izdal Ivo Radovanović, zem. škol. nadzornik. Referat raspravljen na II. učit. kongresu u Zagrebu, 22. sept. — Cena brošure 4 Din, s pošto 50 para več. — Brošuro dobe po seji širjega sovesta v razprodajo vsa okrajna učiteljska društva, do tačas se pa lahko naroča pri: Poverjeništvu UJU v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6.

— kpl Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravnokar izšla knjiga Shakespeare-Othello. Prevel Oton Znančič. Strani 160. Cena 19 Din, po pošti 1.25 Din več.

— k Kufjarna Gorica in Leskošek v Celju je izdala: Alojz Remec: »Iz moje domovine«. Cena zelo lično in okusno broširani knjigi je Din 18 vezani Din 24. O knjigi še izpregovorimo.

Naše narodno prosvetno delo.

DRUŽINSKI LIST.

Padla je zonet beseda, ki naj ne ostane neoplojena, temveč ji daj Bog blagoslova na njeni poti k uresničenju. Družin-

ski list! Ali ne diha že iz vsebine mrtvih besed toplota domačega ognjišča, vabeča iz mrzlot vnanjega sveta v mirno zatišje domačnosti. Zato se mi zde besede tov. T. G. v 44. številki našega lista veselo poslanstvo iz onostranosti: znamenje, da razmišljamo o resnem realnem delu, kar je za našo zmaterializirano dobo visoka postavka dobrega. Čisto prav, da se take zadeve obravnavajo pred forumom javnosti, ker ima vsak delavec lahko kak pomislek ali dober nasvet in zna priti do polklicnim staybiteljem v pomoč pri ustvarjanju njihovega končnega načrta.

Z bridkostjo opažamo deželani, da je naš preprosti človek izgubil kontakt z duševnim svetom naše dobe: postala sta si tuja kot »severa dan, juga noč«. Kaj je temu vzrok? — Dogodki, vrveči mimo nas z brzino, ki ni več sorazmerna časovnemu prostoru, so nas postavili v hipu na nov svet. Vse tudi žlice in umazane cunje preteklosti smo vzeli seboj, a na narod smo pozabili.

Od kar je doživela »Šmohorska družba« svoj duševni bankrot, nimajo ognjišča naših kmetskih hiš več podobnega tovariša, ki bi jim povedal ob dolgih večerih lepo besedo in jih dvignil na lahkih perotih domišljije v čistejšo nadzemske višave. Pride pač pogosto tujec, nespodoben in sirov, ki si še blatnih čizm ne obriše.

Družinski list tedaj! Toda kakšen — to je sedaj vprašanje.

Slovenci smo imeli do danes dva resna družinska lista: Lampetov »Dom in Svet« ter imamo že tretje leto izhajajočo goriško »Mladiko«. T. G. omenja nemško poljudno izdajo »Kunstwart« in »Ruskin« ». O teh ne vem sodbe, ker dobivam le Avenariusov »Kunstwart und Kulturwart«. Zdi se mi dobro, če si ogledamo nekoliko »Mladiko« ki nam je bližja in se je na Goriškem razširila in vzamemo, kar bi bilo za nas. Prinaša leposlovje (Beyk, Detela, Fajgel, Kosovel, Lovrenčič, Meško, Pahor, Pregelj, Remec, Šorli, Samec j. dr.), poučni del, za naše malčke, ženski svet, iz naše književnosti, listek, slike, satire, uganke, kratkočasnice, zdravstvo, gospodarstvo itd. Tolika pestra družba pod zelo spretnim uredništvom bivšega tov. Franceta Bevka, je zainteresirala naš goriški svet za mnogo duševnih stremiljenj, ki jih težko dobijo v kakem drugem listu. Zadnje čase objavlja še članke iz sociologije, vzgoje in na straneh tudi aktualne dogodke iz politike. Povdarjam zlasti, da je ostal list kljub popularnosti v umetniškem oziru na višini časovnega razvoja, ogibač se spretno najnovejših ekstremnih umetniških strui. V »Listku« prinaša zelo primerne in značilne izvlečke iz novozšlih knjig in publikacij, s primerno orientacijsko spremeljavo. Prepričan sem, da dobi v tem listu slednji naš človek, od resnega inteligenta do preproste selskega svoj duhovni delež. Registriral je vedno vsak najmanjši pojav na našem kulturnem polju. Opazil sem, da so bile ljudem posebno všeč karikature s političkim ozadiem. Soglasna sodba kompetentnih mož pravi da je to do danes naš najboljši družinski list.

Zakaj bi ne vzeli vzgleda tukaj? Imam s tem listom tudi nekaj izkustev, zato jih navedem. Prvo leto je izhajala »Mladika« kot nabožen-znanstven list, z leposlovnimi ocvirki. Ljudstvo jo je odklanjalo. Po eni strani preveč doktrinarska, je prinašala v leposlovju plehko blago enodnevnice literature. Toda »naš narod moder je kot kralj Matjaž« in je hitro spoznal, da ni to glas srebrnih srčnih strun, temveč odjek njegovemu srcu daljnjih neuglašenih piščalkarjev. Drugo leto je začel izhajati list pod onim vidikom, ki sem ga obrazložil zgoraj. S številkami prvih letnikov smo kurili, ker jih ljudstvo niti jemalo ni več, čeravno so bile plačane a z drugim letnikom smo doživeli slučaj, ko nas je preprosti človek vprašal na cesti: »Prosim, je že prišla »Mladika«?« Seveda je treba za to vzgoje narodove in — naše. In to je najsvetejša naloga naše najbližje bodočnosti, s predpostavko, da uredimo prej pri sebi in odložimo ščipalnik. —

Nadaljnjo besedo pri tem snovanju imajo naši udeleženi odseki, oziroma naša ognjišča, okrajna učiteljska društva.

Pravi družinski list mora biti bogat raznovrstne snovi tedaj precej obsežnejši od bivšega »Domačega ognjišča«. Toda nikdar ne z vsiljivo tendenco. Vedno več »dulce« kot »utile«, ki pride kot nameček, pa ne v obliki učenih razprav. Sicer je pa resna leposlovna stvar, pravilno zaokrožena, najboljša vzgoja.

Kardinalna napaka vseh takihle naših podjetij je bila doslej ta, ker nismo znali organizirati sotrudnikov. Kdor pač pride

mimo, vrže kamenček k stavbi iz česar seveda ne more priti kaj pomembnega. Najprej je treba delavcev, ker sami jih nimamo dovolj. Treba je širšega kroga.

To se mi je zdelo koristno opomniti. Mogoče poišče bodoči organizovatelj tudi v tem kako zrno. Fr. L.

Šolski odri in pevski zbori.

— po Sv. Trojica v Slov. Goricah. V korist ubogim šolarjem se uprizarita na šolskem odru dne 17. grudnia t. l. in 6. prosinca 1923, vsikdar ob 15. po dva igrokaza s petjem in sicer: »Sirotka« v štirih dejanjih, »Božični sen nedolžnega otroka«, enodejanka s petjem in živo sliko, »Teta iz Amerike«, mladinska igra v dveh dejanjih. »Človeški poklic, spisa la Marica Gregorčičeva. Sosedne šole se uljudno vabijo k mnogobrojni udeležbi. — Šolsko vodstvo.

— po Šmartno na Pohorju. (Šolski oder.) V nedeljo, 19. novembra je priredilo tukajšnje šolsko vodstvo o priliki otvoritve renoviranega šolskega poslopja pod vodstvom nadučitelja g. Zagažen Ivana v prid novemu šolskemu odru krasno mladinsko igro »Lažnjiva Milena«. Vsi otroci so kar najbolje rešili svoje naloge ter želi od ljudstva, ki je napolnilo veliko šolsko sobo do zadnjega kotička, buren aplavz. Uvodoma je g. nadučitelj predaval o temi »Šola in dom« ter vplival na starše, da bi redneje pošiljali otroke v šolo, podpirali učitelja v vsakem oziru ter pošiljali tudi šoliodraslo mladino po knjige v šolsko knjižnico, ki je na novo urejena. — Ker je prireditel res krasno uspeła, jo hoče vodstvo ponoviti v Slov. Bistrici, da čim prej plača šolski oder.

Prvi roditeljski sestanek smo imeli na Brezovici 26. listopada t. l. Predaval je šol. voditelj o šoli: 1. o potrebi šolanja otrok in je pozival starše, naj pošiljajo otroke redno v šolo. 2. Izreka in vzgoja do 6. leta. 3. Kot privlačno točko je predčital »Lizkazo« o zdravstvenem stanju prebivalstva v Sloveniji 1. 1921. (Ur. list 26. okt. 1922. št. 111). Udeležba je bila prav povoljna, starši zadovoljni.

Književnost in umetnost.

UNIFIKACIJA I REFORMA OSNOVNE NASTAVE.

Osobitim obziron na izobrazbo učiteljstva. Ivo Radovanović, zem. škol. nadzornik. Referat raspravljen na II. učit. kongresu u Sarajevu, 22. septembra 1922.

Deželni šolski nadzornik J. Radovanović je ena najmarkantnejših oseb v našem Uduženju. Globok v idealu in širok v obzorju, ki ima jasno začrtane smernice za naše Uduženje, njegov pogled obsega vedno celoto države, ki mu je tudi izhodišče pri presoji problemov, pred katere nas je postavila zgodovina. Preko lokalnih razmer in slučajnega položaja presoja vsako stvar vedno z obziron na celoto in s pogledom v bodočnost.

Tak je bil tudi njegov referat na državnim učiteljski skupščini v Sarajevu in vreden je, da je izšel sedaj pod gorenjim naslovom v posebni brošuri.

Naše mnenje je, da bi se vsak učitelj moral uglobiti v problem o katerem razpravlja in bi ga moral, ne samo prečitati, temveč se tudi uglobiti s polno dušo v celoten problem prosvete in našega stanu pred katerim stojimo in ki nam ga g. Radovanović odpira.

Da je naš celoten ustroj šolstva in s tem v zvezi socialen položaj našega stanu bolehen, o tem ni dvoma. Zato je potreba razmotriti vse dele tega problema, potreba je poiskati vzroke te bolehavosti in razmotriti sredstva in pota za odzdravljenje nedostatkov in v prvi vrsti ozdravljenje nezdružljiv temeljev.

Na jasnem si moramo biti glede tega najprej mi sami. Zavedati se moramo položaja, v katerem se nahajamo! A ne tako, da kažemo na ta in oni poudin nedostatek, ki ga slučajno sami občutimo, temveč le tako, da gledamo na vse z višjega, državnega in celotnega stališča problema, upoštevajoč vse dele, ki so v zvezi s problemom.

In prav sedaj, ko se ustvarjajo novi prosvetni zakoni, je čas, da se zanimamo za ta vprašanja in smo si na jasnem: kaj hočemo in v kako smer hočemo reorganizacije. Zato je dolžnost vsakega člana UJU, da si naroči navedeno brošuro in se seznani s celotnim vprašanjem. Danes je čas za to, ko stojimo pred dejstvom zakonov za osnovno šolstvo, zakona o meščanskih šolah, zakona o učiteljskih, zakona o srednjih šolah, zakona o pedagoških šolah, zakona o univerzah, zakona o preosnovi Glavnega Prosvetnega Sveta itd. itd., ko se z zakoni razkosava organske kulturne celote, v škodo prosvete, v škodo naroda, in v škodo države.

Radovanović govori o potrebi unifikacije osnovnega šolstva, stoji na stališču, ki ga je slovensko učiteljstvo zastopalo že pred vojno in ki ga je povdarjalo vselej sedaj z ozirom na reformo šolstva. Socialni položaj učiteljstva v narodu ni najboljši. Iskati je vzrokov tega nezdruživega razmerja, potov in sredstev, da se izboljša položaj. Radovanović gre tudi v temu vprašanju do dna: Z osnovnim šolstvom je v tesni zvezi meščansko šolstvo, še v tesnejši zvezi so učiteljska in pedagoške visoke šole, t. j. učit-